

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA ROȘCA c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 6267/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

22 martie 2005

DEFINITIVĂ

22/06/2005

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al
Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Roșca c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
Dl J. CASADEVALL,
Dl G. BONELLO,
Dl M. PELLONPÄÄ,
Dl R. MARUSTE,
Dl S. PAVLOVSKI,
Dl L. GARLICKI,
Dl J. BORRERO BORRERO, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 1 martie 2005 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 6267/02) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în temeiul articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Ion Roșca („reclamantul”), la 21 noiembrie 2001.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dna Nina Lozan, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul a pretins, în special, că dreptul său la un proces echitabil și dreptul său la protecția proprietății au fost încălcate ca urmare a casării unei hotărâri judecătorești irevocabile favorabile lui.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții).

5. Printr-o decizie din 30 noiembrie 2004, Curtea a declarat cererea admisibilă.

6. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații cu privire la fondul cererii (articolul 59 § 1 al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

7. Reclamantul, dl Ion Roșca, este cetățean al Republicii Moldova care s-a născut în 1943 și locuiește în Chișinău. El era acționar al unei bănci private.

8. În 1999, el a avut o neînțelegere cu banca referitor la răscumpărarea a două mii de acțiuni și, ca urmare, el a intentat o acțiune împotriva băncii, solicitând compensații de 163,422 lei moldovenești (MDL).

9. La 21 septembrie 2000, Judecătoria sectorului Râșcani a hotărât în favoarea reclamantului și i-a acordat MDL 20,000. Atât reclamantul, cât și banca au depus apel împotriva acestei hotărâri.

10. La 14 februarie 2001, Tribunalul municipiului Chișinău a respins apelul reclamantului, însă a admis apelul băncii. Prin decizia sa, instanța a respins pretenția reclamantului. Reclamantul a depus recurs.

11. La 17 aprilie 2001, Curtea de Apel a Republicii Moldova a admis recursul și prin decizia sa a indicat băncii să plătească reclamantului MDL 102,653 (echivalentul a 8,959 euro (EUR) la acea dată). Decizia a devenit irevocabilă și executorie la aceeași dată.

12. În iunie 2001, Procuratura Generală a depus recurs în anulare la decizia Curții de Apel a Republicii Moldova din 17 aprilie 2001, solicitând Curții Supreme de Justiție să mențină decizia Tribunalului municipiului Chișinău din 14 februarie 2001.

13. La 11 iulie 2001, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare al Procurorului General și a casat decizia irevocabilă a Curții de Apel a Republicii Moldova din 17 aprilie 2001. Decizia Tribunalului municipiului Chișinău din 14 februarie 2001 a devenit irevocabilă.

14. La 22 octombrie 2004, ca urmare a unei cereri a Agentului Guvernamental, Procuratura Generală a depus la Curtea Supremă de Justiție o cerere de revizuire a deciziei sale din 11 iulie 2001. Cererea s-a bazat pe articolul 449 (j) al Codului de procedură civilă (a se vedea paragraful 17 de mai jos).

15. La 15 decembrie 2004, printr-o decizie irevocabilă, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea de revizuire a Procurorului General și a casat decizia sa din 11 iulie 2001. Ea a găsit cererea Procurorului General întemeiată, deoarece *inter alia* casarea deciziei irevocabile a Curții de Apel a Republicii Moldova din 17 aprilie 2001 a constituit o încălcare a principiului securității raporturilor juridice și, prin urmare, a fost contrară articolului 6 § 1 al Convenției. Decizia din 17 aprilie 2001 a devenit din nou irevocabilă.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

16. Vechiul Cod de procedură civilă din 1964, abrogat la 12 iunie 2003

Articolul 332

„Procurorul General și adjuncții lui, la cererea părților, pot ataca cu recurs în anulare la Curtea Supremă de Justiție orice hotărâre irevocabilă a instanțelor de judecată.”

Articolul 333

„Hotărârile judecătorești irevocabile pot fi atacate cu recurs în anulare în cazurile:

- când hotărârea pronunțată este lipsită de temei legal ori a fost adoptată cu încălcarea legii sau cu aplicarea greșită a acesteia;
- când instanța judecătorească a depășit atribuțiile sale;
- când s-au săvârșit infracțiuni de către judecători în legătură cu hotărârea pronunțată.”

Articolul 334

„Recursul în anulare nu este limitat în termen și poate fi declarat oricând.”

Articolul 335

„Recursul în anulare se declară în scris, cu indicarea motivelor de anulare prevăzute de articolul 333. Recursul se depune cu atâtea copii câți participanți la proces sunt. Procurorul General sau adjuncții lui pot retrage recursul până la închiderea dezbaterilor în anulare, indicând motivele retragerii. În acest caz, părțile la proces pot cere continuarea judecății.”

Articolul 335/1

„Judecarea recursului în anulare se efectuează în conformitate cu dispozițiile stabilite în capitolul 35 al Codului de procedură civilă.

La examinarea recursului în anulare, participarea Procurorului General este obligatorie.”

17. Noul Cod de procedură civilă care a intrat în vigoare la 12 iunie 2003

Articolul 449

„Temeiurile declarării revizuirii

Revizuirea se declară în cazul în care:

- j) Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a derulat o procedură amiabilă într-o cauză unde figurează ca parte în proces Guvernul Republicii Moldova, care consideră că prin hotărârea instanței s-a încălcat grav un drept prevăzut de Constituția Republicii Moldova sau de Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.”

ÎN DREPT

I. DACĂ RECLAMANTUL MAI ESTE VICTIMĂ

18. Atunci când a declarat cauza admisibilă, Curtea a constatat că reclamantul poate pretinde că este victimă a pretinselor violări ale Convenției. Deoarece ulterior a avut loc un eveniment important - decizia Curții Supreme de Justiție din 15 decembrie 2004 - Curtea trebuie să revină la această chestiune.

19. Din cronologia evenimentelor prezentate mai sus, se pare că statul a făcut eforturi pentru a remedia situația reclamantului, prin restabilirea deciziei irevocabile a Curții de Apel a Republicii Moldova din 17 aprilie 2001 favorabilă reclamantului.

20. Curtea amintește că o decizie sau măsură favorabilă reclamantului nu este în principiu suficientă pentru a-l lipsi de statutul său de „victimă”, decât dacă autoritățile naționale au recunoscut, expres sau în substanță, violarea și au oferit o redresare pentru violarea Convenției (a se vedea *Amuur v. France*, hotărâre din 25 iunie 1995, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-III, p. 846, § 36; *Dalban v. Romania*, hotărâre din 28 septembrie 1999, *Reports* 1999-VI, § 44).

21. Revenind la faptele acestei cauze, Curtea notează că casarea deciziei irevocabile din 17 aprilie 2001, pronunțată în favoarea reclamantului, a fost constatată ca fiind nelegală de către Curtea Supremă de Justiție. Curtea acceptă că, în această cauză, autoritățile de stat au recunoscut încălcarea drepturilor reclamantului și au repus reclamantul în dreptul său asupra sumei acordate, ceea ce semnifică că drepturile substanțiale ale reclamantului au fost recunoscute ca fiind o chestiune a dreptului național. Totuși, Curtea nu este convinsă că reclamantului i-a fost acordată o redresare adecvată. În această parte, ea observă că instanțele naționale nu au dispus plata unei compensații pentru prejudiciul material sau moral suferit de reclamant ca rezultat al pretinselor violări.

22. În aceste circumstanțe, Curtea consideră că reclamantul continuă să aibă statut de „victimă” pentru a pretinde că decizia Curții Supreme de Justiție din 11 iulie 2001 a încălcat drepturile sale conform articolului 6 § 1 și articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

23. Reclamantul a pretins că decizia Curții Supreme de Justiție din 11 iulie 2001, care a casat o hotărâre irevocabilă favorabilă lui, a violat articolul 6 § 1 al Convenției.

Partea relevantă a articolului 6 § 1 prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa. ...”

24. Curtea reiterează că dreptul la judecarea într-un mod echitabil de către o instanță, așa cum este garantat de articolul 6 § 1 al Convenției, trebuie interpretat în lumina Preambulului Convenției, care, în partea sa relevantă, declară preeminența dreptului o parte a moștenirii comune a Statelor Contractante. Unul din aspectele fundamentale ale preeminenței dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care cere, printre altele, ca atunci când instanțele judecătorești dau o apreciere finală unei chestiuni, constatarea lor să nu mai poată fi pusă în discuție (a se vedea *Brumărescu v. Romania*, [GC], nr. 28342/95, § 61, ECHR 1999-VII).

25. Securitatea raporturilor juridice presupune respectarea principiului *res judicata* (ibid., § 62), adică principiul caracterului irevocabil al hotărârilor judecătorești. Acest principiu cere ca nicio parte să nu aibă dreptul să solicite revizuirea unei hotărâri irevocabile și obligatorii doar cu scopul de a obține o reexaminare și o nouă determinare a cauzei. Competența instanțelor ierarhic superioare de revizuire trebuie exercitată pentru a corecta erorile judiciare și omisiunile justiției, dar nu pentru a efectua o nouă examinare. Revizuirea nu trebuie considerată un apel camuflat, iar simpla existență a două opinii diferite cu privire la aceeași chestiune nu este un temei de reexaminare. O derogare de la acest principiu este justificată doar atunci când este necesară, datorită unor circumstanțe esențiale și convingătoare (*Ryabykh v. Russia*, nr. 52854/99, § 52, ECHR 2003-IX).

26. În această cauză, Curtea notează că recursul în anulare era o procedură prin care Procuratura Generală putea ataca orice hotărâre irevocabilă la cererea unei părți în proces. Procedura era prevăzută în articolul 332 al vechiului Cod de procedură civilă, care a fost în vigoare până la 12 iunie 2003 (a se vedea paragraful 16 de mai sus).

27. În continuare, Curtea notează că, prin admiterea recursului în anulare deus de Procurorul General în baza acelei competențe, Curtea Supremă de Justiție nu a ținut cont de un întreg proces judiciar care s-a sfârșit cu o hotărâre irevocabilă și executorie și, prin urmare, de *res judicata*.

28. Aplicând prevederile articolului 332, Curtea Supremă de Justiție a încălcat principiul securității raporturilor juridice. Așa precum a fost recunoscut de Curtea Supremă de Justiție în decizia sa ulterioară din 15 decembrie 2004, acea măsură a încălcat dreptul reclamantului la un proces echitabil în conformitate cu articolul 6 § 1 al Convenției (a se vedea *Brumărescu v. Romania*, citat mai sus, §§ 61 și 62).

29. Prin urmare, a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 1 PROTOCOLUL NR. 1 LA CONVENȚIE

30. Reclamantul pretinde că decizia Curții Supreme de Justiție din 11 iulie 2001 a avut ca rezultat încălcarea dreptului său la protecția proprietății garantat de articolul 1 Protocolul nr. 1, care prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

31. Curtea reiterează că o datorie în baza unei hotărâri judecătorești poate fi considerată un „bun” în sensul articolului 1 Protocolul nr. 1 (a se vedea, printre altele, *Burdov v. Russia*, nr. 59498/00, § 40, ECHR 2000-III și cauzele citate în hotărârea respectivă). Mai mult, casarea unei astfel de hotărâri, după ce a devenit irevocabilă și fără drept de recurs, constituie o ingerință în dreptul beneficiarului hotărârii judecătorești la protecția proprietății (a se vedea *Brumărescu*, citată mai sus, § 74). Chiar admitând că o astfel de ingerință poate fi privită ca servind unui interes public, Curtea constată că ea nu a fost justificată, deoarece nu a fost asigurat un echilibru just, iar reclamantul a fost obligat să suporte o sarcină individuală și excesivă (cf. *Brumărescu*, citat mai sus, § 75-80).

32. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

33. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înalțelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul material

34. Reclamantul a pretins MDL 305,672 (echivalentul a EUR 18,023 la acea perioadă) pentru prejudiciul material suferit ca rezultat al casării hotărârii irevocabile în favoarea sa, din care MDL 102,653 (echivalentul a EUR 6,053 la acea perioadă) era suma la care el avea dreptul în virtutea deciziei irevocabile a Curții de Apel a Republicii Moldova din 17 aprilie 2001, iar restul reprezenta dobânda ratată, calculată de el în baza ratei medii a dobânzii calculată de Banca Națională a Moldovei pe parcursul perioadei în cauză.

35. Guvernul a declarat că reclamantul nu putea să pretindă suma de MDL 102,653, deoarece el a obținut-o deja în virtutea deciziei Curții Supreme de Justiție din 15 decembrie 2004. În ceea ce privește restul sumei pretinse, Guvernul a declarat că reclamantul putea să ceară instanțelor naționale indexarea sumei. În susținerea acestei pretenții, Guvernul a prezentat o copie a unei hotărâri în care o persoană a primit compensații pentru pierderile cauzate de inflație. Mai mult, Guvernul a declarat că la calcularea dobânzii ratate, reclamantul nu trebuia să se bazeze pe cifrele prezentate de Banca Națională a Moldovei, dar mai degrabă pe cifrele prezentate de o bancă comercială obișnuită.

36. Curtea consideră că reclamantul trebuia să fi suferit un prejudiciu material ca rezultat al imposibilității de a folosi și de a dispune de banii acordați lui prin decizia irevocabilă din 17 aprilie 2001 timp de aproximativ patruzeci și patru luni (a se vedea *Prodan v. Moldova*, nr. 49806/99, § 71, ECHR 2004-...). Curtea notează că pare posibil în conformitate cu legislația națională de a pretinde compensații pentru inflație de la o bancă pârâtă. Totuși, acest lucru nu este un motiv pentru a respinge această pretenție cu privire la prejudiciul material, deoarece reclamantul pretinde de la această Curte compensații pentru imposibilitatea sa de a folosi banii, și nu pentru consecințele inflației.

37. Curtea notează că reclamantul a recuperat suma de MDL 102,653 la 15 decembrie 2004. Prin urmare, el poate avea dreptul la compensații numai în ceea ce privește dobânda simplă ratată. Luând în considerație metodologia de calcul folosită în cauza *Prodan* și circumstanțele cauzei examinate, Curtea acordă reclamantului suma totală de EUR 3,500 pentru prejudiciul material suferit ca rezultat al casării deciziei irevocabile din 17 aprilie 2001.

B. Prejudiciul moral

38. Reclamantul a pretins EUR 500,000 pentru prejudiciul moral suferit ca rezultat al casării hotărârii irevocabile în favoarea sa.

39. El a argumentat că casarea hotărârii irevocabile i-a cauzat suferințe, stres și îngrijorare, care i-au afectat negativ sănătatea sa, dispoziția și capacitatea de lucru.

40. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă de reclamant, susținând că în această cauză simpla constatare a unei violări ar putea fi considerată o satisfacție echitabilă suficientă. În continuare, Guvernul a citat cauzele *Vasilescu v. Romania* (hotărâre din 22 mai 1998, *Reports* 1998-III) și *Constantinescu v. Romania* (nr. 28871/95, ECHR 2000-VIII), unde reclamantilor li s-au acordat 30,000 franci francezi (FRF) și, respectiv, FRF 15,000 cu titlu de prejudiciu moral. Referindu-se la problemele de sănătate pretins suferite de reclamantul în această cauză, Guvernul a declarat că acesta nu a prezentat nicio probă care să susțină acest lucru și că, chiar admitând că el a suferit probleme de sănătate, nu s-a dovedit existența unei legături

cauzale între acestea și casarea deciziei irevocabile din 17 aprilie 2001. Mai mult, Guvernul a declarat că fiica reclamantului era acționar la banca care a fost pârât în procedurile naționale și că ea a obținut dividende între 1999 și 2003. De asemenea, ea a fost angajată de bancă și a lucrat acolo, chiar și după ce reclamantul a inițiat proceduri în instanțele naționale, până când ea a plecat de la serviciul său din motive personale. Compania familiei dlui Roșca deținea conturi în bancă din 2001. În concluzie, Guvernul a declarat că restabilirea deciziei din 17 aprilie 2001 a constituit o satisfacție morală suficientă pentru reclamant.

41. Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzat un anumit stres și frustrare ca rezultat al casării deciziei irevocabile din 17 aprilie 2001 și al imposibilității de a folosi banii săi pentru o perioadă de aproximativ patruzeci și patru de luni. Ea îi acordă EUR 2,000 cu titlu de prejudiciu moral.

C. Costuri și cheltuieli

42. Reclamantul a pretins, de asemenea, EUR 3,190 cu titlu de costuri și cheltuieli suferite în fața Curții, din care EUR 3,000 erau costuri de reprezentare, iar restul cheltuieli de secretariat.

43. În susținerea pretențiilor sale cu privire la costurile de reprezentare, reclamantul a trimis Curții o copie a contractului semnat de el și avocatul său la 25 iulie 2001, potrivit căruia onorariul pe oră era de EUR 10. Conform unei anexe la contract, datată din 24 decembrie 2004, avocatul a lucrat trei sute de ore la această cauză și, prin urmare, suma datorată era de EUR 3,000. În ceea ce privește cheltuielile de secretariat, reclamantul a prezentat Curții copii ale chitanțelor relevante.

44. Guvernul nu a fost de acord cu sumele pretinse. Potrivit lui, suma pretinsă de reclamant pentru reprezentare era prea mare în lumina salariului mediu lunar în Republica Moldova și a plăților oficiale achitate de stat avocaților *pro bono*. Guvernul, de asemenea, a contestat numărul de ore prestate de reprezentantul reclamantului lucrând la această cauză. Făcând o evaluare în baza regulilor aplicabile în cauzele de reprezentare *pro bono* în Republica Moldova, Guvernul a susținut că reclamantul putea pretinde cu titlu de costuri de reprezentare doar suma de EUR 23. În ceea ce privește cheltuielile de secretariat, Guvernul, de asemenea, a contestat sumele pretinse pentru traducere și fax. El nu a contestat cheltuielile poștale.

45. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, de exemplu, *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004-...).

46. În această cauză, luând în considerație asistența judiciară acordată de avocatul reclamantului, criteriile de mai sus și complexitatea cauzei, Curtea acordă reclamantului EUR 690 cu titlu de costuri și cheltuieli.

D. Dobânda de întârziere

47. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Hotărăște* că reclamantul poate pretinde că este „victimă” în sensul articolului 34 al Convenției;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție;
4. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, următoarele sume:
 - (i) EUR 3,500 (trei mii cinci sute euro) cu titlu de prejudiciu material;
 - (ii) EUR 2,000 (două mii euro) cu titlu de prejudiciu moral;
 - (iii) EUR 690 (șase sute nouăzeci euro) cu titlu de costuri și cheltuieli;
 - (iv) orice taxă care poate fi percepută la sumele menționate mai sus;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
5. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 22 martie 2005, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte